

Στη Σφαίρα του Υπερρεαλισμού: μια Συνέντευξη με τον Phillip Tsiaras

του Βίκτωρα Τσιλώνη

μετάφραση: Βιολέττα Τσιτσιλιάνη

Τον Οκτώβριο του 2009 το Μουσείο Φωτογραφίας της Θεσσαλονίκης παρουσίασε πανελληνίως για πρώτη έκθεση μια μεγάλη αναδρομική έκθεση των έργων του Φιλίπ Τσιάρας (Philip Tsiaras), του διεθνούς φήμης καλλιτέχνη με την Μακεδονική καταγωγή που ζει και εργάζεται στην Νέα Υόρκη στο πλαίσιο του 50^{ου} Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν πάνω από 200 επιλεγμένα έργα του καλλιτέχνη από 1971 μέχρι και σήμερα που καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των φωτογραφικών του δημιουργιών. Η συνέντευξη έλαβε χώρα την Πέμπτη 19 Νοεμβρίου του 2009, λίγο μετά την παρουσίαση του έργου του από τον ίδιο στο κοινό με την ευγενική συνδρομή του ξάδερφού του και δικηγόρου στη Θεσσαλονίκη, Βασίλη Μπατζογιάννη. Στην συνέντευξη ο Φίλιπ Τσιάρας εκφράζει μεταξύ άλλων τις απόψεις του σχετικά με τις τέχνες, τον νόμο, την δικαιοσύνη, την ζωή των μεταναστών και το Μακεδονικό ζήτημα.

Βίκτωρ Τσιλώνης: Καταρχάς θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την παραχώρηση της παρούσας συνέντευξης για την ιστοσελίδα Ars Legis (www.arslegis.gr) και την ιστοσελίδα του περιοδικού Intellectum (www.intellectum.org). Η έκθεση που παρουσιάσατε στο πλαίσιο της 50ης Διεθνούς Κινηματογραφικής Έκθεσης στο Μουσείο Φωτογραφίας της Θεσσαλονίκης ονομάζεται “Superreal” και συνεπώς θα ήθελα να σας ρωτήσω για την σχέση των εκθέσεων ‘super real’ και ‘transparent’. Γιατί φαίνεται ότι οι εκθέσεις σας τα τελευταία χρόνια επικεντρώνονται σχεδόν αποκλειστικά στο ζήτημα της διαφάνειας (transparency).

Φίλιπ Τσιάρας: Είναι αλήθεια. Οι τελευταίες εκθέσεις που έκανα έχουν την «διαφάνεια» ως τμήμα του θέματός τους. Κι αυτό γιατί οι εκθέσεις είχαν σχέση περισσότερο με πίνακες και αγάλματα από καθαρό γυαλί και γυαλί καθρέπτη. Δηλαδή, η έκθεση αφορούσε διαφάνειες. Επίσης γιατί πολλοί πίνακές μου έχουν ποικίλα στρώματα πληροφοριών, διαφάνειες δηλαδή που στο σύνολό τους αποτελούν ένα έργο. Γι’ αυτό τα συγκεκριμένα έργα είχαν ως θέμα την «διαφάνεια», γιατί αντιπροσωπεύουν την πορεία μου στον χώρο της φωτογραφίας. Υπάρχει πολύ διαφάνεια σε αυτή την έκθεση. Διαφανές νόημα. Γιατί αυτό που βλέπεις είναι αυτό που είναι.

intellectum

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

Β.Τ.: Πέρα από την έκθεση ‘transparent mirrors’ έχετε κάνει και μία άλλη με τίτλο “glassy sultans”.

Φ.Π.: Η έκθεση “glassy sultans” είναι μία σειρά πινάκων που έφτιαξα προσπαθώντας να απεικονίσω την υφή του γυαλιού στο χαρτί. Προσπάθησα να βρω μια φόρμουλα, μια τεχνική για να πετύχω την υφή του γυαλιού, γιατί πλέον ασχολούμαι πολύ μ’ αυτό στο χαρτί. Τους έφτιαξα στην Κωνσταντινούπολη όπου είναι το μόνο πράγμα που οι άνθρωποι εκεί θέλουν να κοιτούν μέρα και νύχτα. Έτσι τους έφτιαξα κάποιους γυάλινους σουλτάνους. Αλλά τα γυάλινα βάζα είναι το κύριο κομμάτι. Είναι μια τεχνική που εφηύρα, κάτι σαν μεταφορά μ’ ένα ακρυλικό υλικό που όταν ολοκληρωθεί φαίνεται σαν γυαλί πάνω στο χαρτί. Έτσι, έκανα τους γυάλινους σουλτάνους στην Κωνσταντινούπολη, τα γυάλινα βάζα στο Νιού Μέξικο και το γυάλινο κρασί το πίνω εδώ στη Θεσσαλονίκη!

Β.Τ.: Ας μιλήσουμε γι’ αυτή την τεχνική. Κανείς δεν την είχε εφηύρε ως τώρα, είναι είπατε κάτι δικό σας, έτσι δεν είναι;

Φ.Π.: Ό,τι κάνω είναι δικό μου, ποτέ δεν σπούδασα τις τέχνες. Άρα ό,τι κάνω «κατά λάθος» γίνεται με τον δικό μου τρόπο. Σαν ν’ ανακαλύπτω το καουτσούκ.

Β.Τ.: Αλλά δεν είχατε πρόβλημα να μπειτε στις γκαλερί παρότι δεν είχατε σπουδάσει Καλές Τέχνες;

Φ.Π.: Ήταν μεγάλο πλεονέκτημα το ότι δεν σπούδασα την τέχνη μου. Ήθελα να σπουδάσω Νομική. Με βοήθησε πολύ το ότι μπήκα στην Αγγλική Φιλολογία γιατί διεύρυνε τους ορίζοντές μου. Έτσι τώρα μπορώ να συζητώ για τα πάντα από τη Μυθολογία μέχρι και τη νομολογία. Με άλλα λόγια η μόρφωση είναι το πιο σημαντικό πράγμα για έναν καλλιτέχνη. Ένας καλλιτέχνης δεν χρειάζεται να ξέρει πώς να φτιάχνει ένα καλούπι ενός χάλκινου γλυπτού. Ξέρει να καταλαβαίνει το καλούπι του σύμπαντος και γι’ αυτό είναι ικανός να φτιάξει τα πάντα. Δεν χρειάζεται τίποτα άλλο.

Β.Τ.: Και θα μπορούσαμε να πούμε εδώ το εξής, ότι ενώ χρειάζονται πάρα πολλοί νόμοι παγκόσμια για να μπορείς να επιβάλλεις μία ηθική, η τέχνη μπορεί η τέχνη να δημιουργήσει ένα ρεύμα ηθικής. Να φέρει κανόνες πολιτισμού στην κοινωνία.

Φ.Π.: Σίγουρα. Δες τι μπορούν να κάνουν οι κινηματογραφιστές. Μία εικόνα μπορεί να αλλάξει τον κόσμο. Για παράδειγμα η διάσημη φωτογραφία με έναν Βιετναμέζο με την σφαίρα στο κεφάλι. Άλλαξε όλον τον πόλεμο του Βιετνάμ. Άρα, πολιτικά και πολιτιστικά συνδυάζονται με έναν πολύ σημαντικό τρόπο. Οι τέχνες δεν αντιπροσωπεύουν μόνο την αλήθεια και την ομορφιά όπως πίστευαν οι Αρχαίοι Έλληνες, αλλά και στρατηγικές πολιτικές. Αντιπροσωπεύουν βέβαια και την αλήθεια, που προασπίζει η νομική επιστήμη.

Περιοδική Έκδοση Στοχασμού Intellectum

✉ Ερμού 2, 546 25 Θεσσαλονίκη

🌐 www.intellectum.org e-mail: intellectum@intellectum.org

Β.Τ.: Πηγαίνοντας πίσω πάλι στην εμμονή σου με την έννοια της διαφάνειας, αναρωτιόμουν ποια είναι η σχέση της έννοιας ‘διαφάνεια’ με τις αρκετές οικογενειακές φωτογραφίες που υπάρχουν σε αυτήν την έκθεση.

Φ.Π.: Στο «family album», βλέπεις τα πράγματα όπως ακριβώς είναι. Βλέπεις μια πολύ φρέσκια, ζωντανή, δεμένη οικογένεια στην Αμερική, στην ξενιτιά, που λαμβάνουν μέρος στην φαντασίωση του ήλιου και δημιουργούν ένα ολόκληρο έργο που αφορά στην καθημερινή ζωή του οικογενειακού άλμπουμ με ένα μία δόση παραξενιάς.

Β.Τ.: Ναι, αυτή η παραξενιά συχνά έχει να κάνει με τα αρχαία αγάλματα.

Φ.Π.: Οι μετανάστες όταν φεύγουν από την χώρα τους δεν έχουν λεφτά. Όταν φτάνουν στον Νέο Κόσμο και κάνουν λεφτά, φράγκα, μπορούν να αγοράσουν κάποια ιστορικά πράγματα από τον πολιτισμό που άφησαν πίσω. Με άλλα λόγια μπορούν πια να αγοράσουν τον πολιτισμό τους. Μπορούν να αγοράσουν αγάλματα, να αναπαραστήσουν την ιστορία του τόπου από τον οποίο ήρθαν και τους λείπει στην Αμερική. Και γι’ αυτό τα σπίτια τους έχουν τόσα πολλά τέτοια πράγματα, γιατί προσπαθούν αν ξαναφτιάξουν ότι έχασαν και αυτό που ακόμα τους πονάει.

Β.Τ.: Δηλαδή δεν κοροϊδεύεις αυτή την συμπεριφορά;

Φ.Π.: Όχι δεν την κοροϊδεύω. Κιτς μπορείς να το πεις με την έννοια ότι δεν έχουν αληθινά αντίγραφα από καλά επεξεργασμένο μάρμαρο, αλλά δεν έχει αυτό σημασία. Σημασία έχει η επιθυμία τους να κρατήσουν μια σχέση με τον πολιτισμό μέσα στον οποίο δεν ζουν πια. Θέλουν να επαναδημιουργούν την ελληνική ατμόσφαιρα μέσα σε μία άλλη χώρα και έχουν λεφτά να το κάνουν. Ενώ εκεί που βρίσκονταν πριν ήταν αδύνατο να το κάνουν, αν σκεφτεί κανείς ότι έφυγαν κατά την διάρκεια του πολέμου. Πρέπει να υπάρχει χρόνος, ειρήνη για να μπορέσεις να εκτιμήσεις ένα έργο τέχνης. Αν τρέχεις καβάλα στ’ άλογο για να ξεφύγεις από κάποιον, δεν θα κάθεσαι να αγοράζεις αγάλματα.

Β.Τ.: Δείχνεις να είχες πολύ ιδιαίτερη και μοναδική καθημερινότητα στις ΗΠΑ και γι’ αυτό αναρωτιόμουν εάν αυτή η «μοναδικότητα» που φαίνεται να είχες εσύ και η οικογένειά σου εκεί, σου προκάλεσε ποτέ προβλήματα με την αστυνομία ή την δικαιοσύνη.

Φ.Π.: Όχι. Οι μετανάστες που αφήνουν την χώρα τους, όχι μόνο οι Έλληνες, κυρίως της γενιάς των γονιών μου, συνήθως γνωρίζουν πολύ καλά τον Νέο Κόσμο και τους νόμους του. Δεν πάνε εκεί για να παρανομήσουν, το αντίθετο μάλιστα, πάνε εκεί με σκοπό να γίνουν Αμερικανοί, με κάθε πιθανό τρόπο. Αλλά η ομορφιά της Αμερικής είναι ότι σε αφήνει να κρατήσεις την ταυτότητά σου. Οι Αλβανοί για παράδειγμα δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον να γίνουν Έλληνες και να αφομοιωθούν, με το φόβο μην μείνουν στο περιθώριο. Ενώ στην Αμερική οι μετανάστες το χαίρονται. Και η Αμερική είναι μια χώρα που σου δίνει το δικαίωμα και το δέλεαρ να αναζητήσεις τον

Περιοδική Έκδοση Στοχασμού Intellectum

✉ Ερμού 2, 546 25 Θεσσαλονίκη

🌐 www.intellectum.org e-mail: intellectum@intellectum.org

εαυτό σου, και δεν έχουν απαίτηση να γίνεις γιάνκης. Είναι ευτυχείς οι ίδιοι που είναι γιάνκηδες και που έχουν μαζί τους Ελληνοαμερικανούς και Ρώσους. Αυτή είναι η Αμερική. Αυτό την κάνει σπουδαία και μοναδική χώρα. Ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι κατάφεραν με κάποιον τρόπο να γίνουν Αμερικανοί, αν και όλοι προέρχονται από κάπου αλλού. Σε μια χώρα σαν την Ελλάδα που είναι πιο ομοιογενής, με μία ενιαία θρησκεία κτλ, η πίεση που ασκείται σε Βούλγαρους, Αλβανούς και Μουσουλμάνους για παράδειγμα, για να αφομοιωθούν πλήρως στην κοινωνία είναι μεγαλύτερη, και έτσι χάνουν την ταυτότητά τους. Και η διαφορά είναι μεγάλη. Αυτή η διαφορά κάνει την Αμερική μοναδική στον κόσμο. Είναι ένα χωνευτήρι ανθρώπων που διατηρούν την ταυτότητά τους.

Β.Τ.: Αν και δεν έχω δει κάτι σε αυτήν την δουλειά σας που να συνδέεται έστω και λίγο με την δικαιοσύνη, αναρωτιόμουν αν αυτή η έννοια σας έχει απασχολήσει σε κάποιο στάδιο της δουλειάς σας. Το αναφέρω μιας και αυτή η συνέντευξη θα αναρτηθεί σε ιστοσελίδα με δικηγορικά θέματα.

Φ.Π.: Η δικαιοσύνη είναι ένα φιλοσοφικό θέμα. Η νομολογία αποκτά ισχύ μόνο μέσα στα πλαίσια της φιλοσοφίας του Νόμου. Το αν υπάρχει δικαιοσύνη στον κόσμο, είναι πραγματικά ένα θέμα προς συζήτηση. Κατά την άποψή μου δεν υπάρχει πολύ δικαιοσύνη, αν κοιτάξεις γύρω σου θα καταλάβεις πώς είναι ο κόσμος. Παρόλα αυτά, τα πράγματα είναι διαφορετικά στις πολιτισμένες κοινωνίες, και η Ελλάδα είναι μία από αυτές, λίγο-πολύ. Αυτόν τον καιρό γράφω ένα άρθρο για ένα περιοδικό με τον τίτλο «Η Ελλάδα μπουρδέλο χωρίς τσατσά».(Γέλια)

Β.Τ.:Πού θα δημοσιευτεί;

Φ.Π.: Θα δημοσιευτεί σε περιοδικό ευρείας κυκλοφορίας. Δεν θα ήταν σωστό να σας το αποκαλύψω τώρα. Αλλά το θέμα είναι ότι ακόμα και σε μια πολιτισμένη χώρα σαν την δική μας, όπου υπάρχουν νόμοι και ποινικό σύστημα, αν θέλεις πραγματικά να βρεις το δίκιο σου μπορεί να σου πάρει και δέκα χρόνια. Σε αντίθεση με μια μουσουλμανική χώρα που αυτό επιβάλλεται να γίνεται μέσα σε ένα λεπτό. «Έκλεψες; Δώστο πίσω ή αλλιώς σου κόβω το χέρι». Εδώ στην Ελλάδα αν με κλέψουν σε ένα οικονομικό γραφείο 5.000 κουστουμαρισμένοι τύποι, θα μου πάρει χρόνια να πάρω πίσω τα λεφτά μου. Γιατί οι δικαστικές υποθέσεις καθυστερούν πολύ περισσότερο από ότι θα τους έπαιρνε στην Αμερική. Και κάποιες φορές για να βρεις το δίκιο σου όπως λες, σου παίρνει πέντε με έξι χρόνια, ή και δέκα, ή μπορεί και ποτέ. Δες τον τύπο στην υπόθεση Siemens. Πού είναι; Δεν έρχεται για έκδοση στην Ελλάδα. Και γιατί συμβαίνει αυτό; Τα λεφτά έχουν τον λόγο, τι να σου πω...

Β.Τ.:Δηλαδή πιστεύεις ότι στην Αμερική το δικαστικό σύστημα είναι καλύτερο από ότι στην Ελλάδα;

Φ.Π.: Όχι, εννοώ ότι το δικαστικό σύστημα είναι πιο γρήγορο στις ΗΠΑ. Με άλλα λόγια, η διεκπεραίωση μιας δικαστικής υπόθεσης στις ΗΠΑ ολοκληρώνεται πολύ πιο γρήγορα και έχουν επίσης και χρονικούς περιορισμούς. Πρέπει να έχεις περάσει από **Περιοδική Έκδοση Στοχασμού Intellectum**

κάποια δίκη μέχρι ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Ξέρω λίγα πράγματα περί δικηγορίας γιατί κάποτε σκεφτόμουν να γίνω δικηγόρος. Αλλά έγινε ο ξάδερφός μου και είπα «Άστο».(γέλια)

Β.Τ.: Αντιμετώπισες ποτέ πρόβλημα με τα έργα σου; Εννοώ προβλήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και κατοχύρωσης.

Φ.Π.: Αντιμετώπισα πρόβλημα όταν προσπάθησα να φέρω ένα έργο μου στην Ελλάδα. Αν θέλεις να μιλήσουμε περί δικαιοσύνης, θα σου πω μια μικρή ιστορία. Νοίκιασα ένα σπίτι στο Κολωνάκι και έστειλα έναν πίνακα στον εαυτό μου μέσω courier. Σταμάτησε στο τελωνείο. Ο τελωνιακός μου είπε «Πώς μπορούμε να ξέρουμε ότι αυτός ο πίνακας προορίζεται για εσένα;». Του απάντησα ότι πρόκειται για μένα, ότι θα του στείλω με fax την ταυτότητά μου και ένα γράμμα που να πιστοποιεί ότι αυτός ο πίνακας είναι δικός μου και ότι θα τον βάλω στο σπίτι που νοίκιασα στην Ελλάδα. Ο πίνακας μου ανήκει, φέρει την υπογραφή μου και προορίζεται για μένα. Γιατί να πληρώσω φόρο και μάλιστα μεγάλο για κάτι που έχω φτιάξει εγώ; Του έστειλα λοιπόν «Εσείς θα φορολογούσατε τον εαυτό σας χωρίς λόγο;». Μου είπε πως δεν ήταν αυτό το θέμα. Το θέμα ήταν ότι δεν μπορεί να είναι σίγουρος ότι πρόκειται για μένα. Του είπα πως εγώ είμαι. Μου είπε πως θα στείλουν τον πίνακα στην Εθνική Πινακοθήκη να κοστολογήσουν την αξία του. Απάντησα πως είναι μεγάλης αξίας πίνακας, αλλά αυτό δεν σημαίνει κάτι. Είναι δικός μου, τον στέλνω στον εαυτό μου. Γιατί να φορολογηθώ γι' αυτό; Αυτή είναι πάνω-κάτω η Ελλάδα. Κάποιος που δεν έχει με κάτι να ασχοληθεί, κάποιος δημόσιος υπάλληλος, ο οποίος μπορεί να σου χαλάσει την μέρα για ψύλλου πήδημα.

Β.Τ.: Λίγο νωρίτερα μιλήσατε για την ζωή ενός μετανάστη Έλληνα, Αλβανού, ή Μουσουλμάνου στην Αμερική. Εσείς πώς νιώθετε για το λεγόμενο Μακεδονικό ζήτημα, δεδομένου ότι γεννηθήκατε στην Μακεδονία, έτσι δεν είναι;

Φ.Π.: Όχι γεννήθηκα στην Αμερική. Η καταγωγή μου είναι από την Μακεδονία.

Β.Τ.: Απλά αναρωτιόμουν, πώς είναι να έχετε Μακεδονική καταγωγή και να ζείτε στην Αμερική. Πώς αισθάνεστε για το Μακεδονικό πρόβλημα;

Φ.Π.: Πρώτα από όλα ας προσδιορίσουμε την λέξη «Μακεδονία», πρόκειται για ένα μεγάλο ζήτημα. Είμαι Μακεδόνας, από την Ελληνική Μακεδονία, την πραγματική Μακεδονία. Όχι από την νοθευμένη Μακεδονία των Σκοπίων. Υπάρχει μόνο μία Μακεδονία και είναι Ελληνική. Από αυτή τη Μακεδονία είμαι. Πώς νιώθω λοιπόν που είμαι Μακεδόνας; Πολύ περήφανος, γι' αυτό κι έκανα πρώτα εδώ αυτήν την έκθεση κι όχι στην Αθήνα, όπως είπα και στον λόγο μου. Πρώτα εδώ από όπου κατάγομαι, με ανθρώπους που ξέρω, που με αγαπούν, που με θαυμάζουν και που με σέβονται. Εδώ λοιπόν γίνεται η πρώτη ζωντανή έκθεση, πριν ακόμη παρουσιαστεί στην Αθήνα, ή γραφτεί πουθενά, ή γίνει οπουδήποτε αλλού. Με κάλεσαν εδώ. Είμαι παιδί της Μακεδονίας, γι' αυτό και την έκανα εδώ.